

Varför blev operationsresultatet inte som patienterna förväntade sig?

REFERENSGRUPPEN FÖR SEPTUMPLASTIKREGISTRET

ÅR EFTER ÅR (2014–2022) RAPPORTERAR STRAX under hälften (44%) av alla septumplastikopererade att operationsresultatet inte blev som de förväntade sig (Figur 1). Om detta är bra eller dåligt går inte att enkelt avgöra eftersom frågan ”Blev resultatet efter din operation av nässkiljeväggen det du förväntade dig?” kan besvaras med ett nej både om resultatet blev över och under förväntan. Den positiva lagde skulle kunna mena att 56% fick ett förväntat positivt resultat och 44% fick ett positivt resultat som var bättre än de hade förväntat sig. Den negativa å andra sidan skulle hävda att de 44% som inte fick ett förväntat resultat sannolikt fick ett sämre resultat än förväntat. Eftersom andelen, 44%, är så pass hög och därmed kan peka på ett kvalitetsproblem i svensk ÖNH-sjukvård känns det angeläget att försöka komma närmare sanningen.

En indikator på att ett icke förväntat resultat är ett dåligt resultat är att andelen patienter som 12 månader efter ope-

rationen rapporterar kvarvarande måttlig eller svår nästappa också ligger runt 40% (Figur 2). Om vi gör det rimliga antagandet att målet med en septumplastik är att bota eller lindra nästappa är det svårt att landa i en annan slutsats än att resultaten borde gå att förbättra. Andelen med kvarvarande måttlig eller svår nästappa (40%) är misstänkt lik den andel som anger ett icke-förväntat resultat (44%). Utan mer djupgående analyser är sambandet än så länge hypotetiskt och referensgruppen för septumplastikregistret är i färd med att i detalj analysera dessa och andra data för att återkomma i frågan under 2024.

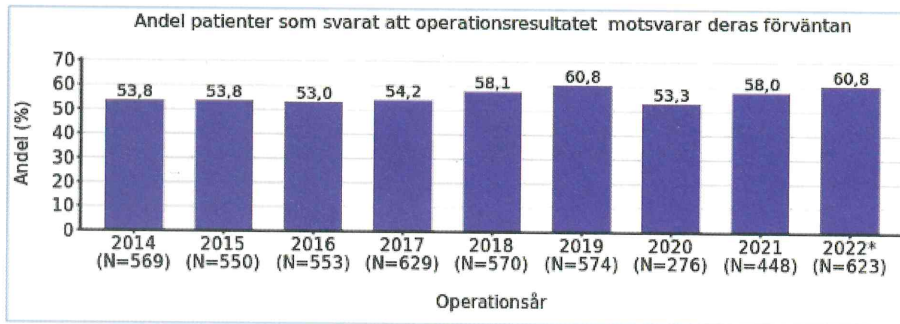
I väntan på detta vill vi presentera andra data från registret kan hjälpa oss att förstå varför patienter inte tycker sig uppnå ett förväntat resultat. I patientenkäten ges möjlighet att i fritext ange varför resultatet inte blev som förväntat. Från det att registret öppnade 2014 till och med juli 2022 registrerades 9670 operationer i Septumplastikregistret. Av dessa besvarade 4456 patienter (46%) frågan om förväntat resultat, varav 1934 (43%) svarade med ett nej (anledningen till att det blir 43% här och 44% i Figur 1 är att datauttagen gjorts vid olika tidpunkter). Av dessa nej-svarare lämnade 1831 (95%) någon form av fritextsvar. Att tolka och kategorisera fritextsvar är en utmaning. Den absoluta majoriteten fritextsvar var informationsbärande och av negativ karaktär (ett dussintal positiva omdömen lämnades). Några patienter angav fler orsaker till det icke förväntade resultatet. Med respekt för svårigheten att kategorisera och tolka fritext blev resultatet ändå tydligt:

- 63% av patienterna specificerade en otillräcklig eller utebliven förbättring av nästappa
- 30% av patienterna angav att de inte blev tillräckligt bra utan att tydligt ange vad grundproblemet var

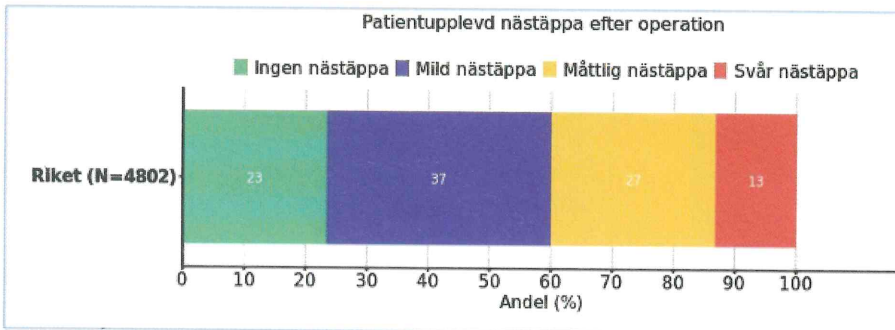
Registrets inklusionskriterier är septumkirurgi i andningsförbättrande syfte som utförs med eller utan konkakirurgi men inte i samband med annan näs/bihålekirurgi eller rinoplastik. Detta gör att de 30% som svarade nej på frågan om resultatet blev som förväntat utan att ha specificerat orsa-

Referensgruppsmedlemmarna, fr.v:
Fredrik Eliasson, Cecilia Alexandersson, Cecilia Ahlström Emanuelsson, Kristoffer Sandelin, Ylva Lilja, Mattias Jangard. Saknas på bild: Ola Sunnergren

Figur 1. Operationsresultat som förväntat? Data från septumplastikregistrets öppna statistik.

Figur 2. Patientupplevd nästäppa 12 månader efter operationen, 2014-2022.

ken sannolikt gjorde det för att de inte upplevde tillräckligt förbättrad näsandning. Detta skulle innebära att 93 % av de 43 % som inte tyckte sig ha uppnått ett förväntat resultat inte blev tillräckligt bra i sin nästäppa.

Andra orsaker rapporterades men var tämligen sällsynta, samtliga <5%:

- Nyttillkommen rinnsnuva
- Kvarstående problem med snarkning eller dålig sömn
- Näsans utseende förändrades negativt
- Näsans utseende blev inte förbättrat
- Smärta, ömhet, värk eller att näsan känns stel
- Känselförlust
- Luktörlust
- Septumperforation
- Nyttillkommen alarinsufficiens
- Nästäppan bytte sida
- Störande ljud från näsan vid andning
- Kvarstående behov av nässpray

Reflektion

Den höga andel patienter som 12 månader efter sin septumplastik rapporterar att operationsresultatet inte blev som de hade förväntat sig har varit önskat hög år efter år. Vår bedömning är att den huvudsakliga anledningen till att det inte blev som patienterna förväntade sig är att de inte blev tillräckligt bra i sin näsandning efter operationen. Även om det möjligen kan skönjas en svagt positiv trend de senaste tre åren bör svenska rinologer eftersträva bättre resultat men också vara noga med att ge patienterna rimliga förväntningar på operationsresultatet.

En bra början om man vill förbättra sina resultat är att registrera alla septumplastiker i registret och jämföra den egna en-

hetens resultat med den enhet som är bäst. Sannolikt finns det lärdomar att hämta. Görs det förändringar på enheten (patientselektion, operationsteknik, patientinformation etc.) så erbjuder Septumplastikregistret goda möjligheter att följa upp insatta åtgärder. Registrets patientenkäter skickas sedan i våras ut via 1177 vilket lett till kraftigt förbättrade svarsfrekvenser. Septumplastikregistret är därmed ett bra verktyg för Svensk ÖNH att följa upp komplikationer (patientsäkerhet) och nöjdhet (värdeskapande vård) efter septumplastik. Glädjande ser vi att täckningsgraden har ökat från 61 % 2021 till 68 % 2022, men tillsammans bör vi sträva efter att nå en täckningsgrad >85% för att registret ska kunna nyttjas till fullo. ■

Septumplastikregistret har sedan i våras en ny statistikpresentation på sin hemsida. En stor mängd variabler redovisas på såväl enhets- som nationell nivå och visningen erbjuder justering av tidsfönster så att både longitudinella jämförelser och tvärsnittjämförelser kan göras. Referensgruppen för Septumplastikregistret hoppas att statistikvisningen ska inspirera till både förbättringsprojekt och uppföljning av medicinska resultat.

TIPS: Använd Septumplastikregistrets statistik för att förbättra värden! Två alternativ:

- Googla: Septumplastikregistret
- Gå direkt till statistiken på:

<https://sep.registercentrum.se/statistik/septumplastikregistrets-statistikvisning/p/BJXu7548n>